

Mw. mr. S.A. Krusinga*

Commercieel Contractenrecht

R.J. Tjittes, *Commercieel Contractenrecht*, Den Haag: Boom juridisch 2018, 620 p., ISBN 978-94-6290-531-3

Het recent door Tjittes gepubliceerde boek over commercieel contractenrecht vormt een prachtige aanvulling op de bestaande juridische literatuur over commerciële contracten. Dit boek is van belang voor zowel de advocatuur als de rechtspraak en de universiteiten. Het is niet alleen een praktisch naslagwerk, maar ook een prettig leesbaar studieboek voor studenten in de master. Het *Advocatenblad*¹ noemde het boek (dat een turquoise kaft heeft) al de ‘Turquoise Tjittes’. Interessant is dat Tjittes in dit boek niet alleen aandacht besteedt aan het Nederlandse recht, maar ook ingaat op (onderdelen van) het Engelse contractenrecht.

Allereerst rijst de vraag wat Tjittes verstaat onder commercieel contractenrecht. Het Nederlandse privaatrecht kent immers geen apart commercieel contractenrecht en het Wetboek van Koophandel bevat nog maar een beperkt aantal bepalingen. Tjittes omschrijft het commercieel contractenrecht op pagina 20 als ‘het contractenrecht dat van toepassing is op een commercieel contract gesloten tussen professionele partijen (niet-consumenten)’. In de bijbehorende voetnoot licht hij toe dat een commercieel contract een contract is ‘waar als regel beide partijen een commerciële prestatie leveren (zoals de levering van goederen of diensten tegen betaling van een prijs). Het dient ter onderscheiding van een contract om niet (zoals een schenking) en afspraken in de sociale (privé) sfeer’. In het eerste hoofdstuk gaat Tjittes nader in op de vraag wat commercieel contractenrecht is, de verschillende soorten commerciële contractanten (van multinational tot eenmanszaak), de eisen die ondernemers stellen aan het contractenrecht, de invloed van het Anglo-Amerikaanse recht op internationale contracten en de beslechting van commerciële geschillen.

Ook besteedt Tjittes in het eerste hoofdstuk uitgebreid aandacht aan arbitrage en (het wetsvoorstel voor de introductie van) een *Netherlands Commercial Court*. Binnenkort zal duidelijk worden of, zoals Tjittes op pagina 38 schrijft, in Nederland vanaf 1 januari 2019 een bijzondere kamer voor ondernemers bestaat bij de Rechtbank en het Gerechtshof Amsterdam, die internationale geschillen over commerciële contracten zal gaan beslissen: de *Netherlands Commercial Court* (NCC) in eerste aanleg en de *Netherlands Commercial Court of Appeal* (NCCA)

in hoger beroep. Het wetsvoorstel voor de introductie van een *Netherlands Commercial Court* was bij het verschijnen van dit boek immers nog niet aangenomen.² Een kleine verschrijving (of een hoopvolle gedachte) is daarom ook de zin op pagina 41 ‘[p]er 1 juli 2018 worden de *Netherlands Commercial Court* (NCC) en de *Netherlands Commercial Court of Appeal* (NCCA) opgericht’. Hoewel de Tweede Kamer het wetsvoorstel voor de introductie van een NCC als hamerstuk heeft aangenomen, zijn sindsdien de nodige vragen gesteld door leden van de Eerste Kamer. Recentelijk heeft de minister antwoord gegeven op deze vragen en inmiddels heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel met algemene stemmen aangenomen.³

De hoofdstukken 2, 3 en 4 van het boek *Commercieel Contractenrecht* zijn wat betreft de gekozen onderwerpen mijns inziens wat wijdlopij. Tegelijkertijd is het prettig dat deze hoofdstukken zeer informatief van aard zijn. Hoofdstuk 2 bespreekt de precontractuele fase bij commerciële contracten. In dit hoofdstuk passeert een rijke schakering aan onderwerpen de revue, variërend van private aanbesteding tot aansprakelijkheid voor afgebroken onderhandelingen. Ook komen contractuele bedingen betreffende de fase van onderhandelingen (zoals ‘subject to board approval’ en ‘subject tot financing’) en de vraag welke rechter bevoegd is en welk recht van toepassing is in geval van grensoverschrijdende onderhandelingen aan bod.

Hoofdstuk 3 gaat uitvoerig in op de toerekening van kennis van natuurlijke personen aan rechtspersonen. In hoofdstuk 4 komt de vertegenwoordiging bij de totstandkoming van commerciële contracten aan de orde. In dit hoofdstuk komen onder meer de aansprakelijkheid in geval van (schijn van) volmacht en vertegenwoordiging van de N.V. en de B.V. aan de orde. Waar de publicatie van dit boek over commercieel contractenrecht absoluut een aanvulling vormt op de juridische literatuur geldt dat mijns inziens in mindere mate voor dit vierde hoofdstuk, nu vertegenwoordiging van de N.V. en de B.V. onderdeel uitmaakt van een ander rechtsgebied, namelijk het ondernemingsrecht en over dit onderwerp al de nodige hand-

* Mw. mr. S.A. Krusinga is universitair hoofddocent bij het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht van de Universiteit Utrecht, Professional Support Lawyer bij Van Benthem & Keulen en redacteur van dit tijdschrift.

1. *Adv.bl.* 2018, afl. 7, p. 60.

2. Wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken in verband met het mogelijk maken van Engelstalige rechtspraak bij de internationale handelskamers van de rechtbank Amsterdam en het gerechtshof Amsterdam, *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, 2 (voorstel van wet).

3. *Kamerstukken I* 2018/19, 34761, D (nadere MvA) en www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/34761_engelstalige_rechtspraak.

boeken beschikbaar zijn.⁴ Naar mijn indruk wijkt Tjittes hier te veel af van het eigenlijke onderwerp van het boek: het commercieel contractenrecht. Wellicht daardoor liggen ook verschrijvingen op de loer: op pagina 245 noemt hij de bepaling in art. 2:204c BW over *Nachgründung*, die al per 1 oktober 2012 is vervallen met de inwerking-treding van de Wet flexibilisering en vereenvoudiging van het BV-recht.

Hoofdstuk 5 gaat in op het voor de praktijk van het commercieel contractenrecht zeer belangrijke thema van de uitleg van contracten. Hoewel voor dit thema al de nodige aandacht is geweest in de literatuur en rechtspraak vormt dit hoofdstuk een belangrijk onderdeel van het boek, nu Tjittes zich uitsluitend richt op de uitleg van commerciële contracten. Uitleg van contracten vormt mijns inziens het kloppend hart van het commercieel contractenrecht. Interessant vind ik dat Tjittes ook de uitleg naar Engels recht bespreekt en de uitleg van Engelse bedingen naar Nederlands recht. Ook komt in paragraaf 4 van dit hoofdstuk de kwalificatie van overeenkomsten aan bod.

In hoofdstuk 6 geeft Tjittes een uiterst informatief overzicht van de bedingen die veelal de kern vormen van een commercieel contract, zoals garanties en vrijwaringen. Wat de meerwaarde van dit hoofdstuk is, is dat Tjittes deze bepalingen zorgvuldig plaatst in de context van het Nederlandse contractenrecht. Wat dit handboek zo compleet maakt, is dat Tjittes een bespreking van deze thematiek combineert met de bespreking van andere onderwerpen die voor de praktijk van belang zijn. Zo bespreekt hij in hoofdstuk 7 de toepasselijkheid en de toetsing van algemene voorwaarden. Een dergelijke complete weergave van de thematiek van het gebruik van algemene voorwaarden bij commerciële contracten is zeer waardevol voor de praktijk.

Op de pagina's 524 en 525 is sprake van een kleine verschrijving waar Tjittes refereert aan art. 6:234 lid 1 sub a of sub b BW, terwijl art. 6:234 lid 1 BW inmiddels geen onderdeel a of b meer bevat. Een voorbeeld van een prettig meanderend betoog vormt de toelichting bij het arrest van de Hoge Raad *Petermann/Maas* op pagina 509 en volgende (paragraaf 3.3 van hoofdstuk 7), waar Tjittes allereerst ingaat op de vraag hoe om te gaan met Nederlandse algemene voorwaarden bij een buitenlandse wederpartij, om vervolgens in dezelfde paragraaf uitgebreid stil te staan bij de vereisten die het Hof van Justitie EU stelt aan een rechtsgeldige forumkeuze. Zo blijft de rol van het internationaal privaatrecht wat onderbelicht. In deze tijd van internationalisering zou meer aandacht voor het internationaal privaatrecht in dit boek niet hebben misstaan.

Dat Tjittes zich concentreert op het commercieel contractenrecht maakt dat dit boek uiterst handzaam zal blijken in de praktijk. Het is prettig te weten dat er nu een

handboek is 'waar alles in staat'. Deze aandacht voor het commerciële contractenrecht sluit aan bij een meer algemene trend, om in de juridische literatuur meer aandacht te hebben voor dit rechtsgebied. Het turquoise boek van Tjittes sluit aan bij deze trend. Waar voorheen de wetenschap zich met name leek te richten op het consumentenrecht, terwijl de praktijk zich bezighield met het commercieel contractenrecht, lijkt het tij te keren en komt er nu, terecht, ook in de wetenschap (meer) aandacht voor het commercieel contractenrecht. Deze trend is ingezet met de benoeming van prof. mr. H.N. Schelhaas aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, die in haar oratie⁵ ingaat op de rol en de functie van het contractenrecht voor commerciële partijen.

Tjittes geeft in zijn boek een helder overzicht van de huidige stand van zaken op de genoemde rechtsterreinen, met veel aandacht voor Engels recht, zonder uitpuddend te willen zijn of zich in de details te verliezen. Het boek bevat een uitgebreid en handzaam rechtspraakregister (met ook buitenlandse rechtspraak) en een goed trefwoordenregister. Helaas ontbreekt een overzicht van de (verkort) aangehaalde literatuur. Het boek is prettig leesbaar en verdient een plekje in elke juridische bibliotheek. Dit boek is aangekondigd als 'Deel één. Commercieel Contractenrecht'. Dat roept de vraag op wat de inhoud zal zijn van deel twee en wanneer dit zal verschijnen. Ik kijk er vol verwachting naar uit!

4. Vgl. bijvoorbeeld J.B. Wezeman, J. Winter & J. Schoonbrood, *Mr. P. van Schilfgaarde Van de BV en de NV*, Deventer: Wolters Kluwer 2017 en E.E.G. Gepken-Jager, *Vertegenwoordiging bij NV en BV; een rechtsvergelijkend onderzoek naar de uitvoering van artikel 9 eerste EG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht*, (diss. Groningen) Deventer: Kluwer 2000.

5. H.N. Schelhaas, *Commerciële contractanten – consistentere differentiëren?* (oratie Rotterdam), Den Haag: Boom juridisch 2018.